

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Responsa Moralia In Causis Justitiæ Commutativæ De Restitutione & Contractibus

Heislinger, Anton

Ingolstadij, 1726

Casus XV. De Restitutione alieni, & hostibus prodi frumenti.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40194

CASUS XV.

De Restitutione alieni, & hostibus proditi frumenti.

Um milites velent spoliare granarium alicuius rustici, rogavit iste, ut sibi parcerent; ostensurum se illis absconditum parochi frumentum, unde possent suos saccos implere: quod & factum. Occasione huius casus.

Q. 1. Num malefactori, qui vult alicui inferre certum damnum, licite suadeatur, ut huic ipsi, omisso majore, inferat minus?

Q. 2. Aut ut alii tertio inferat minus?

Q. 3. Ad quid rusticus obligandus?

SYNOPSIS.

1. Diversi modi, quibus tales casus evenire possunt, enumerantur.

§. I.

Resolvitur primum quæsitum.

Num malefactori, qui vult alicui inferre certum damnum, licite suadeatur, ut huic ipsi, omisso majore, inferat minus?

- 2. Culpabiliter aliquem movens ad damnum alteri inferendum tenetur ad restitutionem.
- 3. Volenti majus malum committere, licite propono materiam minoris mali, absque tamen huius suasionem.
- 4. Volenti inferre majus malum licite suadet minus sub majore contentum illi ipsi, cui meditabatur majus, inferendum.
- 5. Imò etiam minus non contentum sub majore.
- 6. Cogitanti, necdum tamen adhuc determinato ad majus vel minus malum, immateria justitiæ licite suadet minus eidem inferendum.
- 7. Determinato ad majus in bonis fortune suadet licite minus, etsi de hoc maleficus nihil cogitaverit.
- 8. Consulere, non tamen facere, licet minus malum, ut evitetur majus.
- 9. Minus tale malum suadens reipsa suadet solius majoris omissionem.
- 10. Non licet absolute, sed supposita tantum determinatione alterius

Y 2

pete-

- 172 Partis I. Casus XV. De Restit. alieni, & hostibus proditi frumenti.
 petere, quod hic non potest facere. 14. Non est paritas cum suadente for-
 11. Determinato ad majus potest im- nicationem commissuro aliis ad-
 perari minus. ulterium.
 12. Volenti furari à Paulo centum non 15. Consulens minus malum non est in-
 suadeo licitè ut à Petro auferat 25. juriosus in volentem committere
 13. Suadens minus malum non semper majus,
 facit aliquod malum,

§. II.

Resolvitur secundum quæsitum.

An volenti inferre majus damnum uni, licitè suadeatur, ut alii tertio inferat minus?

16. **N**E mihi majus damnum infera- re damnificetur.
 tur, illicitè consulo, ut alteri, 22. Determinato & mihi, & aliis
 de quo nunquam cogitaverat, in- furari licitè consulo, ut aliis so-
 feratur minus. lim furetur, si ab utroque fura-
 17. Malum mihi imminens tantum per liter averti nequeat.
 media proportionata possum a- 23. Volenti, nondum tamen deter-
 vertere. minato vel diviti, vel pauperi fu-
 18. Determinato ad mihi, vel alteri rari, proponere in genere possum,
 nocendum, illicitè suadeo, ut po- convenientius esse furari diviti,
 tius noceat alteri. quam pauperi.
 19. Possem tamen maleficum rogare, 24. Similia consulens suaderet malum
 ne mihi noceat. intrinsicè tale antea non intentum.
 20. Talis consulens ad restitutionem te- 25. Non obstat, quòd in naufragio a-
 netur. liena in mare licitè proficiantur.
 21. Volenti pauperem vel divitem 26. quocunque ex istis modo illicitè
 damnificare licitè propono con- consulueris, teneberis ad restitutio-
 venientiam, ut dives præ paupe- nem.

§. III.

Resolvitur tertium quæsitum.

Ad quid noster rusticus obligandus?

27. **R**esponso ex jactis superius 30. Non tamen gravis.
 fundamentis desumenda. 31. Præsens rusticus videtur avectio-
 28. Consideratis circumstantiis casus, nem alieni frumenti solum propo-
 tenetur ad restitutionem. suisse.
 29. Excusat tamen extrema, si in hanc 32. Qua ratione materiam minoris
 incidisset, necessitas. mali proponere liceat.

33. Quid

33. Quid si rusticus ad monstrandum frumentum parochi gravi metu compulsus fuisset?
 34. An liceat cooperari alterius peccato?
 35. Manifestatio latentis frumenti cum omnibus suis circumstantiis consideranda venit.
 36. Cooperationem ad alienum peccatum num licitam faciat metus mortis? &c.
 37. Num rusticus ad refusionem sit obligandus.

Minus damnum, quod ut alter eligat præ majore, consulo, ac suadeo, potest esse vel contentum in majore, vel ab hoc distinctum: si ponamus distinctum; tunc alter vel jam fuit determinatus ad utrumque, tam majus, quam minus committendum damnum, vel solum ad majus. Ulterius si ad solum majus erat determinatus, tunc vel cogitavit de utroque, & princeps erat, utri vellet damnum in-

ferre; vel cogitavit tantum de majore, & jam constituit, cui hoc inferre velit. Denique possum suadere ut minus damnum inferat illi ipsi, cui jam statutum erat inferre majus: vel ut hoc minus inferat alicui alteri, de quo nec minimam cogitationem unquam malefactor habuit. Supponitur autem, quod damnificator nulla alia ratione ab illatione majoris damni dimoveri valeat.

§. I.

Resolvitur primum Quæsitum.

Num malefactori, qui vult alicui inferre, certum damnum, licite suadeatur, ut huic ipsi, omisso majore, inferat minus?

Nomine consulentis hic veniunt omnes, qui petunt, rogant, hortantur, & rationibus persuadent aliis rem quampiam. Est itaque communis doctorum, ad restitutionem teneri, qui suo consilio alterum movit ad inferendum damnum, si hoc scienter, aut ex ignorantia vincibili, atque culpabili attemptaverat: Diximus, si movit alterum. Quod si enim alterum non moverat, eò quod iste jam antecederet determinatus fuerat, juxta Doctores aliquos peccavit

quidem, à restitutione tamen excusatus erit. Quia igitur in dato casu ponitur damnificator jam fuisse determinatus ad quoddam damnum inferendum, alter autem ponitur movisse ad aliud, quid in hoc casu tenendum, videndum erit.

In hac re juxta Palaum est certum, quod determinato ad perpetrandum grave malum, minoris mali materiam possum proponere, ut hac via à majore retrahatur, modò minus malum eidem nequaquam consulam. Probatur; hac pro-

Y 3

posi-

positione non induco directè alterum ad malum minus committendum, sed viam solummodo ostendo evitandi gravius malum, quin ipsum inclinem ad minus malum committendum.

▲ Dico itaque primò: si malefactor obfirmatus sit (nec aliter à suo proposito dimoveri possit) ad damnum grave tertio cuidam inferendum, nec peccabit, nec ad restitutionem ullam obligatus erit, qui eidem suadet, ut omisso majore damno, potius minus sub majore contentum inferat illi, quem absolute majore afficere decreverat, ita sentiunt Sotus *Lib. 6. q. 1. art. 5.* Suarez *Disp. 45. de cens. sect. 3. n. 3.* Thomas Sanchez *Lib. 7. de matrim. Disp. 11. n. 16.* Lugo *Disp. 19. n. 44.* prob. si minus, quod consulo, contentum est sub majore damno, quod inferre certæ personæ maleficus constituit, tunc iste ad minus inferendum jam fuit determinatus, consequenter non amplius à me ad idem permovetur: neque ad ullam restitutionem ero obligatus; cum non sum causa illius. Prob. 2. qui utiliter negotium damnificandi gerit, & facit, quod iste desiderat, nec peccat, nec ad ullam restitutionem obligatur: sed talis utiliter gerit negotium tertii damnificandi: ergo: prob. m. talis facit, ut tertius loco majoris damni patiatur minus: sed hoc est utiliter gerere negotium alterius: ergo &c. probo M. v. g. Petrus decrevit auferre Jacobo mille florenos, si persuadeam illi; ut contentus sit 100.

utique ago utiliter rem Jacobi: ergo. &c. Prob. 3. in tali casu non suadet ullum peccatum, sed solum majus disuadet, utque pars minor peccati, omiſſa majore fiat, confuſitur.

Confirmatur: tale consilium nequaquam est absolutum, sed vel explicitè, vel implicitè conditionatum; prob. suadens dicit, si majus damnum inferre petis alteri, potius inferas minus sub majore contentum; seu contentus sis minore damno: ergo est solummodo conditionatum, si scilicet alter jam sit ad hoc minus & ad majus inferendum tertio determinatus.

Dico 2. si malefactor & majus, & minus malum in bonis fortuna decreverit patrare, nec aliter ab illatione majoris, nisi suasionem minoris amoveri possit, licet minus non contineatur sub majore, absque peccato & onere restitutionis suaderi minus poterit, ut inferendum personæ, quam magis damnificare decreverat. Ita sentiunt Thomas Sanchez *Lib. 7. de matrim. Disp. 11. n. 16.* Lugo de Rest. *Disp. 19. Sect. 2. n. 43.* Bonaci *Disp. 1. de restit. q. 7. p. 7. n. 9.* Valquez. *de Scandal. lib. 2. n. 13.* Steph. *t. 3. d. 3. n. 74.* Cardenas *in 2. Crisi d. 23. n. 148.* Palao *t. 6. disp. 6. p. 6. n. 8.* Gobat. *n. 25.*

Probatur iisdem ferme rationibus, quæis priorem assercionem stabilivimus; talis enim non absolute suadet malum, sed sub conditione, quod alter aliunde ad hoc sit determinatus, consequenter voluntatem

tane

tantum retrahit à majore malo.
 6 Dico tertio, idem minus malum saltem in materia justitiæ etiam licitè suadet, si maleficus nondum determinatus erat ad utrumque eidem personæ inferendum, sed solum de utroque cogitaverat, num majus aut minus inferre eidem personæ velit, deliberans; certus tamen ad unum ex istis inferendum. Videtur conclusionis veritas facilè deduci posse ex rationibus priorum duarum assertionum.

7 Dico 4. Si maleficus solum majus malum inferre decreverit, nihil cogitans de minore, nec à suo jam semel concepto decreto amoveri valeat, nisi suasio minoris, videtur suaderi hoc licitè posse, si in bonis fortunæ sit tantum, atque eidem, cui intentaverat majus, inferendum. Ita sentiunt Sylvester, Angel, Cajetanus, Navarrus, c. 17. n. 263. Dicastillo lib. 2. tract. 2. disp. 4. dub. 4. n. 74. Sanchez lib. 7. de matri. disp. 11. n. 20. Sotus lib. 6. q. 1. a. 5. Suarez disp. 45. de cens. sect. 3. n. 3. Rebellus lib. 2. q. 14. sect. 4. concl. 3. Lessius lib. 2. cap. 13. n. 19. Molina tom. 2. disp. 435. n. 3. tract. 2. disp. 730. n. 3. Bonac. disp. 1. de restit. q. 2. p. 7. n. 8. Lugo de Just. disp. 19. sect. 2. n. 44.

Prob. Si talis suasio foret illicita, & injusta, tunc vel ideo, quia suadens agit contra jus passuri damnum: Vel quia volentem inferre majus malum determinat & inducit ad malum, de quo faciendo alter nihil cogitaverat; & consequenter

præbet scandalum? Ex neutro capite suasio hæc est injusta, vel illicita: ergo &c. Prob. m. quoad primum membrum: suadens minus malum utiliter gerit rem passuri damnum, & rationabilissimè præsumit consensum illius: ergo illi nullam injuriam infert, prob. ant. si Petrus decrevit occidere Jacobum, nec alia ratione ab hoc suo proposito dimoveri potest, nisi suasio furti eidem Jacobo faciendi, posito, quòd hoc illi suadeam, utique ago id, quod prudenter judico, approbandum à Jacobo: ergo utiliter talis gerit rem passuri damnum, atque ex hujus consensu minus malum suadet, consequenter nullam Jacobo volenti injuriam infert.

Prob. Nunc etiam alterum membrum, quòd scilicet talis suasio non sit illicita, quia maleficum determinat ad malum. Absolutè possibilis est casus, in quo licitè alter potest determinari ad malum: ergo etiam in hoc casu licet. Prob. ant. si maritus posset absolutè licitè reddere debitum conjugale suæ uxori, prævideatur autem ex malitia sua in eo reddendo peccaturus, tunc potest conjux ob periculum incontinentiæ debitum à viro exigere, & consequenter istum determinare ad actum malum: ergo &c. Secundò: quando peccitens non potest adire alium confessarium, nisi suum parochum, qui scitur in mortali constitutus, & ex sua nequitia in hoc excepturus confessionem, urgente necessitate, vel alia rationabili causa potest

potest talis parochus rogari, ut excipiat hanc confessionem, & consequenter determinari ad actum, qui ex illius malitia est malus: ergo &c. idem licitum est, quando infans proximus morti est Baptizandus, 3tio licet cooperari ex rationabili causa alterius malo: ergo etiam licet hoc subinde suadere: prob. ant. in dicto superius casu, si Petrus foret determinatus ad occidendum Jacobum, vel ad furtum grave eidem inferendum, nec vellet desistere à proposito occidendi Jacobum, nisi ipsū adjuvem in committendo furto, Palao & plures alii concedunt, me licitè adjuturum in furto Petrum, ac eidem etiam hoc furtum licitè consulturum esse; eò quòd istud ut à me procedit, non sit quid inhonestum, sed licitum ex consensu patientis furtum procedens: ergo in certis casibus licitè suaderi potest alteri malum: ergo etiam in hoc casu. Anteced. constat. si enim hæc cooperatio esset illicita, tunc ideo, quia esset injuriosa damnificato: sed huic non est injuriosa, quia volenti non fit injuria, & damnificatus prudentissimè præsumitur in istis circumstantiis consentire.

Probatum itaque etiam prima consequentia, asserens etiam in præsentis casu licere consulere malum minus. In hoc casu etiam damnum patientis consentit non minus, quam in tertia instantia modò allata, licet de hoc minore malo non cogitaverit determinatus ad solum majus,

& consequenter à suadente determinetur aliquo modo ad minus: hæc ipsa tamen determinatio contingit quoque in uxore petente debitum, & penitente petente à suo Parocho in illis circumstantiis absolutionem, nam uterque horum nihil cogitaverat, aut saltem ponitur nihil de his cogitasse, sed à petentibus ad illam actionem malam determinari. Ergo si in prioribus illis tribus casibus licitum est alteri suadere malum, etiam in hoc casu licebit.

Nec dicas, disparitatem esse, quòd maritus, & parochus à petentibus non determinentur ad actionem malam in se, sed ad indifferentem, quæ ex mera nequitia mariti, & Parochi primùm evadit mala; furtum verò minus in se sit malum. Contra enim est: licet actiones mariti & Parochi sint in se indifferentes, si tamen petentes scirent obfirmatos maritum, & parochum in sua nequitia esse, & certò peccaturos, jam aliquantè determinant ad actus malos, si istos ab iis petant; cum aliàs nequaquam ponendi forent. Secundo etiam suadens minus furtum, conditionatè duntaxat ad hoc determinat, & supposità malitia obfirmati ad committendum majus malum.

Probatum concl. secundo. in hoc casu non absolute suadetur malum minus, & consequenter simpliciter malum, sed ex supposito, quòd alter velit majus committere: item non suadetur etiam determinatè minus

minus malum, sed potius omisio mali tam majoris, quam minoris, & malum minus tantum secundario, si alter nolit omnino desistere ab omni malo: sed hoc non videtur illicitum: ergo: &c.

Prob. mi. si esset illicitum, foret ratio, quia peccarem contra charitatem, præbens scandalum alteri: atqui hoc non fit. prob. m. suadendo minus firmissimè determinato ad majus malum potius profum, majus incommodum ab illo avertens: ergo &c.

Dein: finis hujus suasionis est optimus, ut scilicet evitetur majus damnum lædendi, & peccatum majus volentis lædere: ergo &c.

Respondent adversarii: evitacionem & aversionem majoris mali esse quidem finem honestissimum, medium autem, quo hunc finem obtinere laboro, esse intrinsecè malum, cum sit inductio alterius ad malum, de quo ille nihil cogitaverat: cum ergo non sint facienda mala, ut eveniant bona, nec minus malum, ut vitetur majus, licebit suadere alteri.

Hoc argumentum retorqueri potest in concurrente ad furtum cum altero, ut evitetur homicidium, alias committendum; nam furtum est etiam quid intrinsecè malum, & ad hoc concuro: si ergo in hoc casu intentio avertendi homicidium, & consensus patientis furtum, concursus hunc reddunt licitum, etiam in nostro casu talem efficiunt.

Dices, Disparitatem esse, quòd ad tale furtum non determinem alterum, sed cum illo jam antea à semetipso determinato ex consensu patientis furtum concurrat. Sed contra est, etiam malum est concurrere ad actionem alterius intrinsecè malam, licet alteri ad hanc non determinem, sed ego potius ab hoc determiner: ergo hæc ratio nulla est. Ant. constat ex obviis quamplurimis casibus: sic mandatarius determinatur ex mandato sui domini ad furandum vel occidendum alterum. Item si duo occidant aliquem, unus ex proprio motu, alter pecuniis ad hunc adjuvandum inductus, & determinatus, omnes dicent, quòd hic non excusetur à peccato, quia fuit ad homicidium ab altero inductus: ergo insuere ut determinatum non excusat à peccato, consequenter hæc disparitas est nulla. Denique hæc omnia ex eo confirmantur; quod ipse damnificandus circa bona sua potest licitè facere; illud ipsum ex præsumpto illius consensu etiam possum licitè suadere: ergo cum ipse damnificandus volenti se occidere, ut vitam conservet, possit malefactori offerre pecunias; etiam ego huic ob hunc finem potero suadere ex præsumpto damnificandi consensu, ut has accipiat: licet enim pecuniæ à damnificando offerantur malefactori, per hoc iste tam parum excusetur à peccato, quam parum ex mea suasionem reatum culpæ evadit. Si ergo domi-

Z

no

no licet cooperari peccato malefactoris, non illicita similis cooperatio erit suafori.

Dixitamen, hæc licere in bonis *fortune*, major enim difficultas est, num determinato ad occidendum alterum persuadere hujus mutilationem possim, si à proposito homicidii aliter dimovere maleficum nequeam? licet enim possem forsitan judicare, occidendum malle sibi amputari membrum, quam auferri vitam, cum tamen homo suæ vitæ ac membrorum dominus non agnoscatur, de efficacia hujus in sui mutilationem consensûs non immeritò dubitatur. Cum ergo intrinsicè malum sit innocentem mutilare, intrinsicè pariter malum, & hinc illicitum erit, innocentis mutilationem consulere. Dependet itaque hujus resolutio ex eo, utrum homo in sui mutilationem validè consentire possit, si videat, hac unica ratione se evitare posse occisionem ab alio sibi extrinsicè intentatam: Videtur autem nonnullis, inter quos est Lessius *de Just. Lib. 2. c. 9. n. 101.* in tali etiam casu licitum fore consensum in sui mutilationem non secus, ac iste judicatur esse licitus, si mors à causis intrinsicis imminens, nullo alio modo, quam mutilatione averti possit. Ideo enim (argumentantur isti Authores) mutilatione mei mortem à causis intrinsicis provenientem licitè impedio, quia sum usufructuarius, aut usufructuarius vitæ; usufructuarius autem & usufructuarius habent licentiam & fa-

cultatem perdendi partem, ne pereat totum: ergo cum etiam pereat totum, si non consentiam in mei mutilationem, casu, quo alius velit me occidere: etiam in his circumstantiis licitè consentio in mei mutilationem, si autem ego licitè consentio, tertius etiam hanc mutilationem suadebit licitè alii, si hunc à mei occisione avertere aliter nequeat; cum hoc totum ex efficaci voluntate, & consensu tacito, ac meritò præsumpto ipsius mutilandi, atque in majorem hujus gratiam, & utilitatem attentetur.

Hactenus dictis, & quidem præcipuè contra conclus. 4. Objicitur primò: qui minus malum facit, ut evitet majus, peccat: ergo etiam peccat, qui minus malum consulit, ut evitetur majus: R. neg. conf. Disparitas est, quòd minus malum, quod est objectum consilii, non se habeat eodem modo ad consilium, quò se habet ad executionem sui; executor enim posset, ac deberet utrumque malum omittere: ergo si non omittat, tunc peccat, minoris tamen culpæ reus, quòd minus malum commiserit: ex opposito consulens non potest maleficum ab utroque malo retrahere, quod tamen primariò intendit, hinc minus malum suadet, & quidem licitè, ut à majore malo alterum revocet. R. secundò, superius jam insinuatam, etiam licitè in certis circumstantiis me cooperaturum malo minori, cum alter hoc modo avertitur à majore, aliàs certò inferendo.

Obj-

9 Objicitur secundo, qui consulit malum, absolute peccat: sed qui consulit minus, simpliciter consulit malum: prob. mi. minus malum continetur sub malo in genere ergo &c. R. 1. neg. Mi. ita universaliter acceptam. R. 2. dist. m. qui consulit minus malum necdum determinato ad majus; neque hujus majoris omissionem unice intendens; ille simpliciter suadet malum: conc. qui jam determinato ad majus suadet minus, hoc est, omissionem potius majoris mali, ille simpliciter suadet malum: n. m. & sub eadem distinctione consec.

10 Obji. tertio. Non licet petere, quod alter non potest juste facere: ergo neque consulere, quod alter non potest juste facere: prob. ant. a malefico, quantumvis parato ad maleficium, non licet petere, ut hoc perpetret: ergo &c. Prob. etiam consec. prioris enthymematis: efficiens minus malum, quod illi suadeo, etiam peccat: ergo, si non licet tale quid petere, etiam non licebit suadere. R. imò falsitatem antecedentis patere in casu quo maleficus est firmissimè determinatus ad malum majus, & malum minus: tunc enim non licet committere minus, & tamen, ut istud omisso majore fiat, licet petere. R. secundo dist. ant. non licet tale quid petere universaliter, atque in omnibus circumstantiis, conc. in nullis omnino, negatur. Instabis, quænam itaque sint istæ circumstantiæ? R. illas, quæ petitionem aliâs illicitam in

se licitam efficiunt, quod fieri in nostro casu ostendimus ex consensu damnificandi, volentis, ut ego minus malum petam; & quia determinato ad majus non datur scandalum consulendo minus.

Obji. Quarto: minus malum nunquam potest præcipi: ergo neque consuli. Prob. conf. omne quod potest consuli, potest etiam absolute præcipi: ergo, si minus malum nunquam potest præcipi, etiam non poterit consuli. R. 1. Retorquen: possum determinato ad majus & minus simul committendum, aut alterutrum disjunctivè consulere minus malum, & tamen hoc non potest præcipi in talibus circumstantiis. R. secundo conc. ant. neg. conf. cujus falsitas ex retorsione data constat. Videtur autem disparitas in eo sita, quod res, ut hæc possit præcipi, debeat esse omnis inhonestatis experta, non autem ut possit consuli. Quod si autem adversarii contendant, ad præceptum neutiquam requiri, ut semper res præcepta sit honesta, transmittimus, quod malum minus præcipi possit firmissimè determinato ad majus, si hoc ille aliâs omittere recusaret.

Obji. 5. Ex nostris principiis sequeretur, me licitè malefico consulturum, ut fureretur Petro 25. florenos, casu, quo ille sit determinatus ad furandum centum ipsi Paulo. R. Nego seq. ratio est, quod istud medium, quo à minore malo volo avertere maleficium, sit improporcionatum; eò quod jus alterius vio-

let: hoc autem non violatur, si damnum minus suadeam inferendum illi ipsi, cui alius decrevit damnum majus inferre, sed de hoc plura in sequenti §.

- 13 *Obji. Sextò*, nunquam sunt facienda mala, ut eveniant bona: ergo &c. R. neg. suppositum antecedentis, quòd suadens minus malum in hoc casu faciat quoddam malum, ut eveniat bonum; ipsa enim hæc suasio non est mala.

Dices: ipsum minus malum est simpliciter malum aliquod: ergo hoc non erit faciendum, ut evitetur majus: sed si non est faciendum, neque erit consulendum. R. conc. toto primo enthimemate, dist. subf. si non est faciendum, non erit suadendum in nostris circumstantiis, quando damnificandus ipse consentit in hanc suasionem, & malefactor est determinatus ad majus malum, nego, in aliis casibus, concedo.

- 14 *Obji. Septimò*: qui consulit fornicationem parato committere adulterium, est verè causa, scilicet moralis, hujus fornicationis: ergo peccat, licèt hoc faciat ex recto fine, animo scilicet retrahendi alterum ab adulterio: ergo idem dicendum est in nostro casu.

Confirmatur: ipse maleficus non recto medio utitur, si ad evitandum majus, eligat minus malum: ergo neque consulens recto medio utitur. R. 1. Querendo ex adversariis, quando alter est firmissimè determinatus tam ad adulterium, quam ad

ipsam fornicationem? vel ad alterutrum disjunctivè? & tamen juxta communiorè licet in tali casu suadere minus furtum determinato ad majus & minus collectivè, aut disjunctivè: R. 2. nostras conclusiones procedere de suasionem mali minoris in bonis fortunæ inferendi, & quidem in talibus circumstantiis, ut ipse patiens minus damnum approbet minoris mali consilium. Hæc omnia non procedunt, si adulterium volenti committere fornicationem persuadeam: ergo etsi non liceat suadere fornicationem, ut minus malum, tamen erit licitum suadere damnum in bonis fortunæ cum approbatione patientis inferendum, si alia ratione à majoris damni illatione maleficus dimoveri nequeat.

Dices: licèt talis consulens non peccet contra jus patientis minus malum, peccat tamen inducendo maleficum ad actionem patienti damnum minus injuriosam: ergo necdum licebit suadere tale minus malum, R. cum maleficus jam ponatur determinatus ad malum, scilicet majus, suasionem mali minoris, nullam ei infero injuriam, cum per hoc intendam avertere ab illo malum majus.

Secundò, suadens minus malum in his circumstantiis non intendit primariò determinare ad malum, sed ad omissionem omnis, tam majoris, quam minoris mali: si tamen hoc totum obtinere nequeat, suadet minus, ut evitetur majus.

§. II.

Resolvitur secundum Quæsitum.

Num volenti inferre malum majus, ut ab hoc illum abstraham, licitè consulam minus, tertio inferendum?

16 **D**ico, si fur determinatus tantummodò fuerat ad mihi furandum, nec ullam intentionem de furto alteri inferendo habuerat, non possum eidem suadere, ut alteri potius sua, minora licèt, rapiat, & mihi mea relinquat. Ita sentiunt Salon. 2. 2. q. 62. art. 7. *controv. 7. sine.* Sanchez de *matrim. Disp. 22. n. 25.* cum pluribus aliis, quos ultimus hic author citat. *num. 24.* eodem loco: idem tenent Sotus *Lib. 4. de Jus. q. 7. art. 3.* Arrog. Molina *Disp. 353. §. hæc tamen.* Petrus Navarra *dub. 3. notabili 4. n. 29.* Carbon. Ludovicus Lopez 1. p. c. 58. Rodriguez *verbo amor c. 12.* Rebelus. Dicatillo, *Lib. 2. tract. 2. Disp. 4. dub. 4. de restit. n. 75.* Palao de *sebaritate tract. 6. Disp. 6. p. 6.*

Prob. conc. talis consulens, & commutans pravam voluntatem ab uno malo ad aliud tertio inferendum, est causa moralis, ac determinata damni tertio injustè dati: Sed hoc est contra justitiam: ergo.

Prob. M. ponitur, quòd fur omnino nihil cogitaverit de damno inferendo alteri, & tamen alius illi consulat, & suadeat, ut huic illud inferat: ergo est causa determinata talis damni.

Confirm. qui damnum à se amo-

turus suadet damnificanti, ut damnum potius inferat Cornelio, de quo nullatenus maleficus cogitaverat, ille alium innocentem conjicit in proximum periculum, ut se, vel alterum innocentem ex proximo periculo injusti damni eripiat: atqui non licet ob hunc finem conjicere alium innocentem in proximum periculum, in quo ego sui: ergo &c.

Confirm. 2. Nulli alteri (nisi injustus sit invasor) licitè damnum infero, ut me conservem indemnem: sed hoc fieret in dato casu: ergo &c.

Confirm. 3. tertius ille, cui ut damnum inferatur, consulo, jus habet, ne alteri, ut damnum illi inferat, consulam, animo me conservandi indemnem: ergo id non licet. Prob. ant. omnes consentiunt, illicitum esse mihi, suadere Cornelio, ut amputet brachium Scipioni, ne ille vitam, quam meditatur mihi auferre, mihi eripiat; nulli enim prodesse licet cum alterius detrimento, omnesque censentur rationabiliter inviti, dum audiunt, consuli damnum sibi inferendum, quod aliis inferre malefici decreverunt: ergo nulli alteri licitè damnum infero, ut me indemnem conservem; subsumo: atqui talia consulendo in-

fertur damnum tertio. Prob. consulens habetur vera causa moralis rei consultæ, si hæc dependenter ab illius consilio fuerit posita: ergo &c.

- 17 Dices: Cuilibet licet procurare suam incolumitatem, & gravia sibi impendentia mala avertere: ergo quando video, malum grave mihi inferendum, quale est e.g. ablatio mei frumenti, licet mihi hoc avertere: ergo etiam licet adhibere medium, quod hic & nunc video unice peraccommodum ad hunc finem, & utile: atqui hoc medium est ablatio frumenti tertio facienda. Ergo hanc consulere mihi licet. R. dist. a. licet hoc mihi per media fini proportionata, con. per improporcionata nego ant. & suppositum, quod persuasio nocendi tertio sit medium proportionatum huic fini; quod enim iniustitiæ limitibus est contrarium, non est aptum, & proportionatum medium: sed damnum tertio illatum est iustitiæ limitibus contrarium: ergo &c. prob. m. jura nequaquam permittunt inferri alicui damnum, ut alterius commo consulatur, nec tertius ad damnum aliquod subeundum obligari potest, ut gavius alienum caveatur. Ergo &c.

- 18 Dico 2. si fur firmissimè determinatus esset ad frumentum vel mihi, vel alteri disjunctivè auferendum, non liceret eidem suadere, ut alteri potius, quam mihi auferret. Ita Sotus *Lib. 4. de Just. q. 7. art. 3.* Molina *tom. 2. de Just. tract. 2. Disp. 335. §. hac tamen conclusione:*

Navarra *Lib. 3. de restit. c. 4.* Ludovicus Lopez *1. parte Insuperior cap. 53. colum. 2. §. at hanc sententiam.* Sanchez *de matrim. Lib. 7. Disp. 111. num. 24.* prob. si tale consilium est alteri injuriosum, tunc non licet: atqui est: prob. m. hoc modo dubiam & adhuc in bivio suspensam voluntatem furis determinarem ad damnum, quod fortassis absque meo consilio non fuisset subsecutum: ergo meum consilium foret alteri injuriosum.

Dices: Non videtur iniquum in tali casu dicere furi, *non noceras mihi quia pauperrimus, sum.* Ergo non est illicitum suadere furtum alteri inferendum. Prob. conf. verba ista etiam sunt suasio oppositi: & si ponantur non habere rationem consilii, ex iis tamen non minus subsequitur damnificatio tertii, ac ex positivo consilio: ergo &c. Resp. disparitatem posse esse: quod hæc verba proferens ex se tantummodo intendat amovere malum sibi inferendum; permittat autem duntaxat indirectè malum alterius, quod cum tanto proprio damno, atque incommodo impedire non tenemur: Ex opposito ubi intercedit verum consilium, consulens directè, atque per se intendit damnum alterius; id enim directè intendit, quod directè suadet: sed &c. Nec obstat, quod ultimatò intendat propriam incolumitatem, tanquam finem; hoc enim non obstante directè ut medium intendit damnum tertii.

Dices 2. saltem talis consulens 20 non

non esset ad ullam restitutionem cogendus: ergo &c. Prob. ant. non est efficax causa injulii damni: ergo &c. Prob. ant. habet se, ac si diceret: *Majus malum est potius fugiendum: Non nocere mihi vel Cajo, Cajo pauperimus est.* R. quod consulens non se habeat præcisè hoc modo, quia similia verba sunt mera propositio & suasio, ut damnum illis non inferatur, non autem animant & inducunt, ut alteri positivum damnum inferatur: cum ab hoc præscindant, & relinquunt libertati & conscientiæ furis.

21 Dico. 3. Si fur actu determinatus erat ad damnificandum me, vel alterum: pauperem, vel divitem, tunc saltem proponere eidem licitè possum furtum diviti faciendum, monstrando convenientiam, quæ in anteposendo pauperem diviti rellucet ita Valquez *hic cap. 9. §. 1. n. 14.* Lessius *lib. 2. c. 13. n. 21.* Lugo *disp. 19. n. 46.* Dicastillo *disp. 4. n. 87.* Palao *de charitate disp. 6. pu. 6 n. 12.* Prob. in tali repræsentatione non reperitur ulla culpa: ergo licet. Prob. in tali minoris mali repræsentatione nec consilium, nec inductio datur: sed ubi hæc non dantur, non datur ulla culpa: ergo &c. Prob. M. repræsentando furtum diviti faciendum solummodo dico, esse minus peccatum, & minorem injuriam diviti irrogari, quàm pauperi: sed per hoc non datur ullum consilium aut inductio: ergo Confir. nulla culpa est, dicere, quod verum est, scilicet minus malum

esse furari diviti, quàm pauperi; cum hæc sit certissima veritas, quàm si Deus proponeret, nullius injulitiæ diceretur Author, nec furem ad nocendum diviti determinaret: ergo nec homo id ipsum faciens injulitiam quandam committet.

Dico 4. Si fur firmissimè decre- 22 verat & mihi & alii, pauperi ac diviti furari, videtur posse licitè illi consuli, ut diviti soli furetur, si nulla alia ratione eundem avertere ab utroque possim. Ita Navarra Sanchez *n. 19. loci citati Sotus lib. 6. de Just. q. 1. art. 5.* Periera, *La Croix lib. 2. de charit. n. 228.* Prob. cum utriusque damnum maleficus decreverit inferre, damnum illatum alteri diviti, erit pars contenta sub damno adæquato, & consequenter quid minus; sed partem contentam sub damno adæquato, & damnum minus licitè consulo determinato ad damnum majus, & adæquatum; ut hoc omittatur, si aliàs hoc impediri nequeat. Ergo &c.

Dico 5. Si fur firmissimè deter- 23 minatus esset ad furandum ab aliquo in communi; indifferens tamen, utrum à paupere, vel divite, Sempronio vel Cornelio, ita ut adhuc dubitaret, cui injuriam deberet inferre, licitum foret eidem in genere dicere, minus peccatum esse à divite, quàm à paupere furari, & casu, quo ipse ad furtum aliquod sit determinatus, committat potius peccatum minus: nequaquam autem licitum erit consulere, ut ab uno divitum potius furetur, quàm à paupere.

pere. Ita Navarra *Lib. 3. de Restit. cap. 4. non. 24. in 2da edit.* Lessius *Lib. 2. cap. 13. dub. 3. n. 21. Palao n. 4. loci citati.* Prob. 1. pars in tali propositione non apparet ulla turpitudine; alterius etenim voluntati relinquatur determinare electionem minoris mali. Prob. etiam altera pars concl. ejusmodi consulens erit causa determinati illius furti, quod uni divitum postea factum fuit. Prob. tale furtum forsitan non fuisset factum huic diviti, modò autem ex consilio dato subsecutum fuit: ergo consilium fuit causa: ergo dives rationabiliter est invitus, & jure merito potest conqueri, damnum sibi causà suggesti consilii datum fuisse, alias forsitan non dandum.

Conf. si consuluissem, ut ab aliquo determinato divite auferret aliquid, absque dubio esset causa damni dati: ergo etiam sum, licet in genere consuluerim, ut alicui ex divitibus, quiscunque demum iste sit, furetur.

Prob. conf. collectio omnium divitum non minus habet jus, ut nullus cuidam ipsorum in particulari quidpiam auferat, vel ad hoc consilium det, ac illud habent singuli divites privatim considerati: ergo &c.

²⁴ Dices, talem consiliarium non suadere aliquod malum, sed antepositionem, atque electionem minoris mali præ majore, & hæc antepositio, supposita determinatione ad malum majus, est facienda necessario: ergo talis consulens nullum malum aut injuriam commit-

tit. Prob. conf. qui consulit, quod est faciendum, non agit illicite: ergo si minus malum est anteponendum majori, id consulens non facit ulli injuriam. R. dist. a. suadet duntaxat electionem minoris mali præ majore; & hoc cum læsione juris tertii: conc. sine læsione juris tertii, neg. a. & conf. omnes in communi considerati habent jus, ne aliquis alteri, necdum determinato ad malum alicui certo inferendum, suadeat, ut potius inferat istud huic, quam alii: ergo si ego hoc necdum determinato ad malum certo cuidam inferendum suadeo, lædo alienum jus. Aliter se res habet, quando aliquis est determinatus ad unum ex duobus malis eidem personæ inferendum; tunc enim damnificandus consentit, ut suadeam illationem minoris mali præ majore: ergo contra illius jus nequaquam ago.

Dices: suadetur minus malum, sed sub conditione tantum, quòd scilicet alter sit determinatus ad majus. R. talis intrinsecè mali consilium esse etiam intrinsecè malum, nec à tali conditione cohonestari possit. Ratio autem, cur ejusmodi consilium sit intrinsecè malum, licet ex determinatione alterius ad malum fiat; est, quia repugnat juri illorum, quibus ut inferatur potius malum, quam aliis, ego suadeo: sicut enim quilibet habet jus, ne sibi malum quoddam inferatur, ita & cuilibet competit jus obligandi alios, ne alicui damnum sibi inferendum consulant.

Dices:

25 Dices: licet in naufragio alienas res in mare projicere, ut serventur propria: ergo & alienum frumentum licet objicere militi tanquam voracissimo mari, ut meum servem.

Conf. Lege: 14. ff. de prescriptis verbis habetur: qui servandarum mercium causa &c. nulla tenetur actione: ergo neque talis rusticus tenebitur, cum etiam hoc fecerit servandi sui frumenti causa: Resp. licet hoc, ut tamen pro rata compensatio facienda sit damnum passo; con. absque hoc; negatur. R. 2. neg. paritatem; nam in naufragio omnia bona sunt in aequali periculo: in presenti autem casu frumentum ipsius rustici, non tamen parochi, erat periculo avectionis expositum. Ad confirmationem respondetur legi 14. citatae objiciendo aliam, quae dicit, eos, qui alienas civitates & merces projecerunt in mare, postea si evadant, teneri pro rata aliis rependere damnum, quod passi sunt. Neque dubito, faciendam à sociis compensationem esse illi, cujus omnia, & sola bona fuissent ejecta, ita ut sociorum ceterorum merces mansissent integrae.

§. III.

Resolvitur tertium quaesitum.

Ad quid Rusticus sit obligandus?

27 EX haecenus jactis fundamentis facile est decidere praesentem controversiam; cum enim, inspecta qualitate casus, milites nequaquam intenderint, & Parochi & Rustico

26 Dico 6. in omnibus istis casibus, in quibus illicitè consilium datum fuisse conclusimus, si furtum ex tali persuasione subsecutum fuerit, dandam obligationem restitutionis damnificato à consulente faciendae. Ita Palao num. 13. loci citati: prob. ad restitutionem tenetur omnis positiva causa damni alteri dati: sed talis consiliarius erat positiva causa damni alteri dati: ergo &c. prob. m. si consului, ut alicui diviti determinato auferatur res sua, tunc extra controversiam sum causa illius: quòd autem id ipsum tenendum sit, si tantum in genere consului, ut alicui diviti fieret furtum, prob. taliter consulendo sui verè causa, ut alicui diviti inferretur damnum, & hinc hujus in particulari furti causa extitit, licet mihi non sit ascribendum, ut huic potius diviti determinatè damnum fieret, quàm alteri.

Conf. qui non cogitantem de damnificando alio, etiam nulla nominata personam inducit, ut unum, quemcunque demum è certa communitate damnificet, absque dubio tenebitur ad restitutionem: ergo talis universitas non excusat.

suum frumentum avehere, rusticus avectionem frumenti alieni consuleris non potest dici consuluisse minus in majore contentum, ut evitaretur majus damnum. Dein cum

À à

de

de avectione frumenti ad Parochum spectantis nec à longè quid cogitaverint, aut decreverint milites; nec ex eo excusare se rusticus poterit, quòd avectionem alieni frumenti tantummodo consuluerit ex hypothesi, quòd milites alterutrum avehere frumentum decreverint, suum scilicet, vel ipsius Parochi.

28 Concludimus igitur, rusticum quando duobus militibus verè consuluerat, ut ad Parochum spectans frumentum, suo relicto intacto, aveherent, ad reparandum Parochi avectum frumentum re ipsa verè obligatum fore, nisi ratione extremæ suæ necessitatis, quam ex avectione sui frumenti incursum certè esset, excusetur. Ratio est, quòd ut vera causa moralis influxerit in hoc damnum Parochi illatum, nequam inferendum, nisi hoc ipsis militibus injusto suo consilio insinuas- set, ac persuasisset. Nec excusatur ex eo, quòd aliàs ipse grave damnum fuisset passus; non enim meum damnum avertere possum inferendo damnum grave alteri innocenti; quod enim tibi non vis fieri, alteri ne feceris.

29 Addidi tamen: *nisi eundem excusaverit extrema necessitas*, quæ tunc adfuisset, si ex avectione frumenti ipsi rustico imminuisset periculum vitæ, aut etiam gravis ac diuturni morbi; omnibus enim certissima est sententia asserens, in extrema necessitate constituto à jure naturali concessam facultatem fuisse surripiendi aliena, in quantum hæc ad illam re-

pellendam sunt necessaria. Quando ergo ponimus, rusticum avecto suo frumento in talem extremam miseriam certò certius redigendum fuisse, absque omni injuria suadere militibus potuit, ut suos saccos frumento ad Parochum spectante implerent; cum enim tunc memorata summa & extrema necessitas frumentum Parochi commune essecerit, illud etiam rusticus in talibus circumstantiis, post avectum suum frumentum sibi vendicare potuit: ergo etiam suadere militibus, ut illud locò sui aveherent, valebat: nisi ponamus parochum in æquali necessitate constitutum fuisse, cum enim juxta Lessium *l. 2. c. 12.* Dicastillo, & alios in pari causa sit melior conditio possidentis, suis rebus à rustico etiam extremè depauperando spoliari nequaquam potuit. Dices: In extrema necessitate constituto non licet plus auferre, quam ad depellendam illam sit necessari- um; cum ergo in nostro casu ad depellendam extremam necessitatem suam rustico non fuerit necessaria omnis avectio frumenti ad parochum spectantis, non poterat hoc totum licitè à rustico militibus proditi. R. vel rusticus hanc suam extremam necessitatem effugere potuit, partem duntaxat alieni frumenti prodendo, quæ forsitan separatim à reliquo asservabatur, vel non potuit illam necessitatem effugere, nisi prodendo omne frumentum, quia hoc in eodem loco erat reconditum? si potuisset primo modo
evitari

evitari hæc extrema necessitas, tunc prodendo totum, utique injustè egit: si ultimum ponas; etiam totum videtur nobis licitè proditum frumentum fuisse, eò quòd alia ratione necessitatem suam extremam evitare non potuerit; neque milites impulerit, ut totum frumentum avcherent, sed quo ad hoc se habuegit merè permissivè

30 Quòd autem hæc extrema necessitas nostro rustico permisisset; in gravi duntaxat constitutus attentare sinè laeso jure Parochi nequaquam potuit; docente communissima atque verissima sententià, in necessitate tantùm gravi aliena surripere non esse licitum aut justum; tum quòd Dominus sit rationabiliter invitus; tum quòd ob hanc nimis frequentem necessitatem ejusmodi rapinæ nimium quantum multiplicarentur. Accedit, quòd homines licentià istà allecçi dilapidare sua bona inciperent, otio atque inertia dediti; cum facillimum medium suæ indigentia ad manus haberent, bona scilicet proximorum, quæ sibi ad gravem necessitatem redactis communia, & consequenter licitè auferibilia judicarent.

31 Videtur tamen ex hæcenus dictis necdum exhausta fuisse omnimoda præsentis controversiæ difficultas: quæ enim hæcenus conclusimus, procedunt ex hypothesi, quòd rusticus positivè duobus militibus consuluerit, ut, suo relicto, avcherent frumentum Parochi: asseret autem pro sui excusatione rusticus,

nequaquam à se avectionem alieni frumenti consultam fuisse, sed propositam iisdem duntaxat fuisse materiam minoris mali, ut eos à majore sibi inferendo avelleret, relicta tamen illis plenissima libertate, ut vel suum, vel alienum frumentum avcherent, quod non videtur esse illicitum.

Sed Responderi potest, intelligendum hoc esse de casu, quo in genere dico, & alicui propono materiam minoris mali, ut à majore illum avertam, nullam determinando personam in particulati, cui tale damnum inferri possit: rusticus autem noster determinavit personam, & materiam minoris mali, quæ maleficis erat incognita, monstravit; aditum eisdem aperiendo: itaque suo modo agendi erat simillimus illi, qui volentem furari minus habenti, ad domum divitis positivè dirigeret, vel illi claves ad clausas divitis ædes daret: nemo autem ejusmodi ductorem ab onere restitutionis excusaret: ergo neque noster rusticus ab hac immunis erit. Item si bonus quidam amicus apud me suam pecuniam deposuisset, mihi autem tertius meum peculium vel jam eripuisset, vel eripere absolute decrevisset; illicitè atque contra jus deponentis juxta omnes agerem, si eidem dicerem, *Ecce habeo in mea cella depositum alterius, hoc tibi ostendam, & poteris ex ipso, quantum volueris, extrahere, tantùm relinque mihi res meas.*

Major autem difficultas esset, si 33
Aa 2 milites

militēs firmissimè apud se statuissent furripere Domino Parocho suum frumentum: quia autem locum, in quo occultum & absconditum illud fuerat, invenire non poterant, aggressi rusticum fuissent minitendo ablationem proprii frumenti, nisi locum, in quo jaceret frumentum Parocho, eisdem manifestaverit: essetne in tali casu rustico permissum cooperari delicto ac furto militum, monstrando locum, ne aliàs in suis rebus aliquod damnum pateretur?

34 Resolutio hujus controversiæ dependet à principiis, quæ aliquis tenet circa licentiam cooperandi peccato alieno: circa quam præ oculis habenda propositio quinquagesima prima ab Innocentio XI. damnata, quæ ita sonat: *famulus qui submissis humeris scienter adjuvat herum suum ascendere per fenestras ad stuprandam virginem: & multoties eisdem subseruit, deferendo scalam, aperiendo januam, aut quid simile cooperando non peccat mortaliter, si id faciat metu notabilis detrimenti, puta, ne à Domino male tractetur, ne torvis oculis aspiciatur, ne domo expellatur.*

35 Damnatio hujus propositionis ante omnia docet, illicitum esse, alterius delicto cooperari per talem actionem, quæ per se & proximè concurrat, sive adjuvet alterius delictum, & quidem ob hanc rationem, quod omnis talis concurrrens directè peccatum velit: atqui directè peccatum velle est illicitum: ergo &c. his præmissis Dein exa-

minandum, an monstratio loci in talibus circumstantiis facta sit actio proximè, vel solum remotè concurrrens ad avectionem frumenti alieni: circumstantiæ autem sunt istæ. Primo ostendit locum frumenti ipsi furibus scienter, id est, optimè gnarus, quod isti velint avehere frumentum: 2. Scit non esse avehendum, si locum non monstraverit. 3. Etiam eo fine ostendit, ut avehatur alienum & sibi remaneat proprium frumentum: ergo talis designatio loci per se ac proximè tendit ad furtum & injustam ablationem frumenti alieni. Injustam talem cooperationem agnoscit la Croix *Lib. 2. de charitate n. 254.* Licet autem monstratio talis loci seorsim accepta in se non appareat mala, videtur tamen ut conjuncta cum cæteris circumstantiis esse mala.

36 Quod si consulamus Patrem Illung *trac. 3. Disp. unica: art. 6. §. 3. n. 114.* judicat iste Author, etiam supposita damnatione memoratæ propositionis tales actiones fore licitas, si ad illas aliquis metu mortis, vulnerationis, valde enormis percussiois adigeretur. Quod confirmat exemplo captivorum fidelium, qui à peccato excusantur, quod metu mortis &c. à turcis compulsi in pugna contra christianos remigent: quod hæc cooperatio sit tantum indirecta, & ad finem honestum servire possit, consequenter intrinsicè non sit inhonesta.

37 Mihi, salvo meliore judicio, proditio latentis frumenti cum omni-

bus suis circumstantiis considerata, videtur proxime concurrere ad damnificationem proximi, non lectis, ac mixtio veneni facta eo animo, ut postea alteri propinetur. Ceterum si metu mortis, gravis mutilationis, aut gravissimi alterius mali in extremam necessitatem coniciens, ad prodendum frumentum rusticus fuisset compulsus, eundem & à peccato, & à restitutione absolverem, eo quòd (ut jam semel inuimus) extrema hæc necessitas

frumentum Parochi commune fecerit, ac ipse Parochus non poterit rationabiliter tunc esse inuitus; quòd si autem iactura rustici, non revelantis frumentum latens, non fuerit tanta, ut extremam necessitatem post se traheret, sed æqualis, aut etiam minor subsecutâ postmodum damnificatione Parochi, iudicarem ad restitutionem Parocho faciendam nostrum rusticum esse obfringendum.

C A S U S X V I.

Num emptor malæ fidei rem reddere furi ob periculum evictionis possit?

Sutor quidam accusat se in confessionali, quòd ex corio, licet istud sciverit Joanni à Petro sublatum furto fuisse, huic confecerit calceos; volens itaque intelligere quid, & quantum restituere Joanni damnificato propterea teneatur in defectum Petri nolentis satisfacere suæ obligationi.

- Q. 1. Num emptor malæ fidei rem alienam ob periculum evictionis reddere furi possit, ut se indemnem servet?
- Q. 2. Num sutor ob confectos calceos teneatur totum valorem ablati corii, vel solum aliquam illius partem restituere?
- Q. 3. Num idem ab omni penitus restitutione absolvi possit?

S Y N O P S I S.

§. I.

Scitu necessaria & magis certa præmittuntur?

- 1. Quisnam bona, aut mala fidei rem accipere ab aliquo dicatur.
- 2. Possimus rem accipere ex titulo.
- 3. Res furi reddi poterit, si hæc certò sit domino restituenda.
- 4. Aut sine prejudicio domini, same

Δ α 3 ac